

Problémy mezi člověkem a psem z nového úhlu pohledu!

Kombinace vhodného člověka s vhodným psem může ušetřit hodně problémů

Jaký typ psa jste?

Všechny typy psů se podstatně liší exteriérem a chováním. Jejich geneticky fixované vzorce pohybu se dějí na základě vnitřního podnětu, který (vedle typické stavby těla) podléhá i u dnešních domácích psů přísné selekci v chovu. Tuto chovatelskou selekci provádějí lidé.

Ne všichni představitelé určitého plemene mají specifické řetězce projevů chování, případně lovecké postupy stejně výrazně rozvinuté. Ne každý teriér je rázný a nespoutaný a ne každý

se zakousne přímo do šje bachyně v lese. Ne každý hlídací pes má silně rozvinuté teritoriální pudy a ne každý z nich okamžitě zaútočí na kominíka vstupujícího do dveří. Ne každý pastevecký pes postaví

poštovního doručovatele přísně ke zdi. A leckterá border kolie (považovaná obecně za skvělé ovčácké plemeno) dokáže aportovat lépe než retrívr, jak „nejinteligentnější“ pes působivě prokázal.

Problémy mezi člověkem a psem z nového úhlu pohledu!

Jednají opravdu nesmyslně?

- Trpí novofundlandští psi poruchou chování, pokud se i přes zákaz majitele s chutí vyválejí v hluboké louži nebo jako torpédo vletí do nedalekého výkopu naplněného vodou?

- Chovají se australská honáctví psi nenormálně, pokud i přes zákazy běží na louku a štípou do zadních nohou skot nebo jiná zvířata?

- Můžeme pointra podle psychologických pravidel učení pozitivním posilováním přimět k tomu, aby přestal vystavovat vyslíděného zajíce a namísto toho sledoval pamlesek, který mu držíme před nosem?

- Jedná pastevecký pes nenormálně, pokud se zejména během soumraku chová mimořádně teritoriálně a štěká dokonce i tehdy, když ze země vystrčí hlavu třeba jen žížala?

Inu – přinejmenším u pracovních plemen psů platí, že určité vrozené projevy chování jsou umělou selekcí silně zdůrazněny a patří pak mezi instinktivní projevy příslušného typu psa:

- Teriéři mají tendenci jednat rázně a projevuje se u nich mimořádná lovecká vášeň, pokud jde o myši, potkany,

norky a jiná malá zvířata.

- Retrívři mají tendenci být sociálně přátelskými psy, často však popadnou pantofel a rádi a s bravurou ho aportují.

- Saňoví psi mají tendenci být rovněž sociálně velmi snášenliví, a pokud jde o maratonské vzdálenosti, jsou nejrychlejšími savci na světě.

- Chrti mají tendenci být spíše rezervovaní a zcela neprávem bývají pokládáni za arogantní nebo dokonce hloupé. Saluky jsou údajně na vzdálenost zhruba čtyři kilometrů

nejrychlejšími savci světa.

- Hlídací a strážní psi mají tendence „poněkud přehnaně“ střežit si své teritorium a bránit majetek, dům i zahradu.

- Ovčáctví psi mívají tendenci být poněkud přecitlivělí a choulostiví na zvuky. Mají velkou zálibu v tom, aby všechno, co se jim dostane na dosah (včetně lidí), popásali.

- Strážní psi, kteří stráží stáda, mají tendenci být nedůvěřiví a po odpovídající socializaci jsou schopni hlídat skot, ovce, kozy nebo krávy namísto toho, aby je žrali.

Jezevčíci se obecně považují za charakterní a nevychovatelné psy. Ale jejich použití jako loveckých psů tento názor nepotvrzuje.

Problémy mezi člověkem a psem z nového úhlu pohledu!

Ovčácký pes
potřebuje
smysluplnou
práci, jinak
velmi trpí

Podle R. Coppingera (2003) „nezůstává genetická pestrost znaků ani u moderních plemen psů nikdy stejná, což bývá výsledkem přirozené selekce, někdy také umělé selekce a někdy dílem náhody.“

Chování je mimo jiné schopnost přizpůsobit se času a místu. Klíčový podnět standardního prostředí (například chrti na dostihové dráze) zajistí, aby určitý typ psa měl tendenci chovat se ve stejné situaci stejně. Proto se žádný cvičitel nemusí pracně pokoušet učit border kolii, aby zastavila a nasměrovala ovci určitým směrem. Žádný cvičitel psů nemusí neustále zvedat přední tlapu pointera, aby pes řádně vystavil kořist. Repertoár chování určitého typu psa v určité situaci životního prostředí je hluboce zakořeněn. D. Tortora (1979) tomu říká Taxis. „Taxis je jednání nezávislé na vůli. Zvíře musí

udělat, co dělá, jeho genetický program mu nedává možnost volby.“

VÝBĚR VHODNÉHO PLEMENE

Než se začneme intenzivněji zabývat výchovou psa, měli bychom se zeptat, zda a kde budeme jaký typ psa mít. Určitý pes se častokrát nijak zvlášť nehodí do předpokládaného prostředí - respektive k určitému typu člověka. Pokud na sebe narazí například hyperaktivní lidé a psi, může úroveň vzrušení vzrůst v důsledku nadměrného vylučování adrenalinu v určitých životních situacích opravdu značně - a výsledkem jsou poněkud bouřlivé situace. Nechceme-li proto zažít naprosté fiasko, měli bychom brát v úvahu individuální základní temperament člověka i psa a věnovat jim důkladnou pozornost. Někdy je diagnóza krátká a stručná: roz-

chod. Kombinace tohoto nebo jiného člověka s tím nebo támhle tím psem může ušetřit hodně problémů. Dobré rady k výchově psů jsou někdy zbytečné. Při nepříznivé konstelaci člověka se psem zůstává častokrát jediná možnost - věnovat se zmírňování příznaků. Vždy ale má smysl pokusit se naučit psa alternativním projevům chování. Zda to bude fungovat, záleží na povaze psa. H. Wachtel (2002) navrhuje: „Důležitým výchovným cílem je také přivykání. Přivykáním se pes učí tolerovat i věci, které jsou mu zpočátku nepříjemné.“ Nicméně - kdo by před pořízením psa do domácnosti myslel na zvláštnosti chování, které jsou pro daný typ psa určující? Ze všeho nejméně politici, kteří v podstatě vyžadují pro hustě obydlené městské aglomerace téměř unisono malé psy - například Jack Russell

Problémy mezi člověkem a psem z nového úhlu pohledu!

teriéry. Velcí zlí psi - ven s vámi z města! Skvělý nápad, který ovšem nesvědčí o nijak zvláštních znalostech o chování psů. To je jedno. Velký pes je nebezpečný pes a malý pes je milý pes, tak to vidí společně všichni politici. Zájemci o psa bychom však takové zjednodušování rozhodně nedoporučovali. Vždy bychom měli povzbuzovat cvičitele psů, aby v zájemcích o psy i v majitelích psů podporovali přemýšlivost a rozumné argumenty. Žádnému člověku na světě nebude k ničemu border kolie, která v důsledku nedostatečného vyřízení osobně „zdraví“ upřeným pohledem mouchy lezoucí po stěně. Denně. Stejně málo jsou lidé z řadových domků nadšeni tím, že pastevecký pes se snaží jakékoliv vybočení z každodenní rutiny zastrašit hlasitým a dlouhotrvajícím štěkotem. Tady nepomůže ani nádherný vzhled podobný lednímu medvědovi. Obyvatelé domku zaručeně nebudou nijak nadšeni objevem Konrada Lorenze (1965) - „vrozeným spouštěčím mechanismem“ - pokud jim milovanou kočku před očima vytrhne k smrti sousedův teriér.

PŘÍKLADY PŘÍPADŮ

PŘÍKLAD 1: Případ skotské kolie, jejíž neustávající štěkot se pokoušeli majitelé ovlivnit déle než dva roky na kynologických cvičištích a v soukromých kynologických školách pomocí cviků poslušnosti, ostatním obojkem a dokonce elektrickým šokovým zařízením na obojku, dokazuje bezstarostnou ignoranci majitelů k chování specifického pro dané plemeno: Pániček a panička s dětmi si nechávali během pravidelných procházek větší rozestupy, štěkající kolie se jen pokoušela sehnat do houfku vlastní stádečko a pokojně ho pak pást. Tehdy jsme rodině doporučovali začít se procházet v těsně sevřeném útvaru. A podívejme - ovčácký pes „s narušeným chováním“ začal rázem podstatně méně štěkat. A bez použití pomocných prostředků!

PŘÍKLAD 2: Špic, který má podle standardu plemene jen málo vyjádřený lovecký pud, dává pozor na dvůr a hospodářství a každého cizího hlasitě „ohlásí“, se zakousl do nohy poštovního doručovatele. Pozemek nebyl oplocen. To je ale past! Špic hlídal „svůj“ revír přesně k myšlené linii označené pečlivě pachovými značkami (močí a trusem), která však zůstala poštovnímu doručovateli neviditelná.

PŘÍKLAD 3: Jezevčici se obecně považují za charakterní psy a jsou v důsledku toho údajně nevychovatelní. Holý nesmysl,

protože my sami máme takové „záračné zvíře“ doma. Připouštíme, že naše psi dáma má mimořádný dar trvale vykazovat „bezúčelné“ chování - pokud ji ovšem necháme. Pokoušet se však zdolat všeobecně rozšířený „protivýchovný gen“, který je typickým znakem všech jezevčků, by bylo značně dobrodružnou záležitostí.

ODHAD CHARAKTERU

Vztahy člověka se psem jsou životní vztahy složitého druhu, protože se osobnost a temperament lidí a psů velmi podstatně liší. K lepšímu hodnocení individuálních povah nám pomůže biologie chování, která rozlišuje v podstatě mezi dvěma základními typy charakteru - mezi povahou s tendencí k odvaze a mezi plachým typem. Podle U. Ganslossera (2002) je „odvážný typ osobnosti ve stabilním prostředí a v prostředí s malým počtem nepřátel výhodou, do vážných problémů se však tento typ dostává v okamžiku, kdy určitou situaci není schopen kontrolovat. Plachý typ osobnosti je v měnících se podmínkách prostředí naopak výhodou. Mně osobně se ale líbí rozlišování typů osobnosti, které popsal Ivan Pavlov již v roce 1956 takto:

1. silně vzrušivý cholerik bez zábran,
2. klidný flegmatik,
3. velmi pohyblivý sangvinik,
4. silně brzděný a často vůbec nereagující melancholik.

K hodnocení vztahu člověka se psem je tedy třeba určitá analýza povah člověka a psa. Jejich soulad je nutný k účinné praktické výchově a výcviku psa, což představuje hlavní problém soužití. Pokud by byl „základní charakter“ člověka poměrně vyvážený, měl by člověk při jednání se psem sklony přesto poněkud emocionálně přehánět. Pes si toho samozřejmě povšimne, a pokud se na člověka zahledí svým srdceryvným pohledem, jak jen to dokáže, je pro člověka zatraceně

těžké nezareagovat emocionálně. K tomu se připojuje každodenní stres: Na návštěvu přijede tetička, děti změni pokoj v bitevní pole, kakadu vřeští, až z prken vyskakují suky, a „držký“ mladý pes zase ukradl z kuchyně utěrku. Stručně a krátce - chladné a dobře míněné rady cíleného odměňování projevů podřízenosti se v každodenním životě častokrát míjejí účinkem. To platí i u výchovy slabých psů, o kterých lidé rádi říkají, že jsou to zbabělci, kteří se vůči lidem a ostatním psům často chovají mimořádně podřízeně a ke všemu ještě dělají loužičky.

Etolog Erich Klinghammer (2002) popisuje tento často se vyskytující jev následovně: Hrozné chování dominantních vlků vůči podřízenému zvířeti způsobí častokrát pravý opak útěku. Hierarchicky níže postavený pes se spíše podřídí ještě více, třebaže je pak konfrontován s ještě rostoucí agresivitou. Co ale dělat s takovým psem? Proč proboha neustále uklidňuje dominantně vystupujícího člověka (nebo jiného psa) a neudrzuje si bezpečnou vzdálenost nebo se nedá na útěk, třebaže jeho podřízenost se setkává jen s rostoucí nevolí dominantního jedince? Lidé často zapomínají, že stereotypně opakované uklidňující chování (kterým se odbourává stres) je pro slabou osobnost vypočitatelné a představuje menší zlo než riskovat útekem, že podřízený jedinec bude vystaven silnému pronásledování. Podle lidské psycholožky Kirsten Bauermeisterové (2004) chybí extrémně se podřizujícím psům přehled a vzdálenost, aby mohli v klidu vyhodnotit vlastní mentální slabiny, proč se jim zdá útek jako nevhodný prostředek. Správný tip k výchově psů, u nichž se setkáváme s močením jakožto příznakem podřídivosti, proto nutně musí být: Nesledovat, nehubovat a namísto toho každý malý projev sebejistoty (lehké vzpřímení uší, neutrální pohyb těla, lehce zvednutý ocas) odměňovat přátelským chováním. Díky této desenzibilizaci projevuje podřízený pes krok za krokem stále více sebevědomí, třebaže příslušné cviky jsou velmi náročné a předpokládají, že majitel psa dokonale zná jednotlivé signály těla svého psa. Zpočátku musíme odměňovat každou maličkost, kdykoliv se u psa projeví větší uvolněnost. Mějte trpělivost! Ze psa určitě nebude zvíře, které přímo překypuje sebevědomím. Můžeme však dosáhnout toho, že pes bude vystupovat neutrálněji a nebude se po celý svůj život pohybovat okolím jako „chudák pejsek“. I když extrémně podřízený psi přirozeně vzbuzují lítost, bylo by špatné je neustále litovat.

G. Bloch

Slabé povahy

Pokusíme-li se slabé povahy psů neustále litovat a chránit před okolím, jejich projevy podřízenosti se ještě zintenzivní nebo se u psa začnou projevovat tendence k agresivnímu jednání ze strachu. Rozumné je přesně sledovat řeč těla nejistého psa, signálů podřízenosti si nevšímá a namísto toho vědomě podporovat pamlsky každý náznak sebejistějšího vystupování. Sociální kontakty nebo vydatnou hru je třeba odměnit. Základní povahu psa však nejsme schopni ovlivnit.